

Fra mund til mund

Sproglighed

Farø, Ken Joensen

Published in:
Mål og mæle

Publication date:
2008

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Farø, K. J. (2008). Fra mund til mund: Sproglighed. *Mål og mæle*, (3), 4-5.

er derfor naturligt at man i skrift behandler dette som et adjektiv og skriver det med mellemrum til det følgende. Det var i mangfoldige år forbudt, men *Retskrivningsordbogen* fra 1986 gav tilladelse til at man behandlede *kæmpe* som adjektiv og altså gav mulighed for at skelne mellem *en kæmpehøj* ('oldtidsgrav') og *en kæmpe høj* ('stor bunke'). Og naturligvis også mellem *kæmpeskildpadde* og *kæmpe skildpadde*.

Man skal også lægge mærke til at *kæmpe* ikke behøver at stå lige op ad det det hører til: *en kæmpe psykologisk sejr*, *et kæmpe økonomisk fremskridt*, *nogle kæmpe russiske skibe*. Så *kæmpe* er blevet et selvstændigt ord, et adjektiv, men endnu ikke fuldt udviklet: Man kan vist ikke sige eller høre fx *slagsmålet var kæmpe*, skønt *et kæmpeslagsmål* er i orden.

EH

! Flere magiske kvadrater

Som supplement til artiklen "Sprog for sjov – om sproget i krydsord" i *Mål og Mæle* (30. årgang, nr. 1) kan gives endnu et eksempel:

S	A	T	A	N
A	N	I	M	A
T	I	N	I	T
A	M	I	N	A
N	A	T	A	S

'Satan velsigner med livskraft dem, som er født af tinderne'.

En anden interessant og følelsesladet variant er denne:

A	L	A
R	E	X
A	X	E

der læst vandret betyder 'kun i kraft af himlen kan kongen være et skjold' (*ala rex axe*) og lodret læst betyder 'kun i kraft af himlen kan loven være et alter' (*ara lex axe*).

Af de mere "simple" kvadrater kan nævnes:

A	M	O
M	A	S
O	S	A

'Som mand elsker jeg de ting, andre hader'. Eksemplerne er hentet fra *Sermo Mercurialis* og *Tabula Regis*, der i deres fulde latinske ordlyd er at finde i Erwin Neutsky-Wulffs *Okkultisme og Magi*, et populærvidenskabeligt værk fra 1980'erne.

Med venlig hilsen

Jette Hansen

Glostrup

? Fra mund til mund

Et ry kan gå *fra mund til øre*; men kan det også gå *fra mund til mund*? Så vidt jeg ved, er *mund til mund*-metoden en kendt genoplivningsmetode, men kan den også bruges i det andet tilfælde?

Venlig hilsen

Jens Sønderup

Tureby

! *Fra mund til mund* er registreret i *Ordbog over det Danske Sprog* (ODS) med eksempler fra Werlauff (1858) og Drachmann (1879). Derimod finder man ikke *fra mund til øre* i denne ordbog. I det omfattende elektroniske Arkiv for Dansk Litteratur optræder den "ulogiske" form, *fra mund til mund*, 63 gange, primært i 1800-talstekster. Den tilsyneladende mere "logiske" forekommer derimod ikke en eneste gang. Sammenligner man nu med en nyere kilde, nemlig det 56 mio. ord omfattende KorpusDK, så ser det lidt anderledes ud: Her er der pludselig 9 eksempler på *fra mund til øre*, men dog stadig 25 på *fra mund til mund*. På internettet er der ca. 15 gange så mange eksempler på *fra mund til mund* som *fra mund til øre*.

Det ser altså ud til, at *fra mund til mund* både er den ældste form og samtidig langt den mest udbredte. Det giver anledning til at se lidt nærmere på udtrykket. For er det egentlig så ulogisk igen? Ganske vist foregår den enkelte kommunikationsakt ved, at lydbølger fra afsenderens mund rammer modtagerens øre. Men *fra mund til mund* sigter til mere end det: Her er det udbredelsen af et budskab i et helt sprogsamfund, der er tale om, dvs. den gentagne overførsel af information via en hel kæde af mennesker. Dét indhold rammer *fra mund til mund* faktisk ganske godt, for modtageren af budskabet modtager det ikke bare, men sender det også videre. Min udlægning er derfor, at *fra mund til øre* kan være en nyere dannelse, måske et forsøg på at korrigere den konstruktion, mange ud over Jens Sønderup finder sær.

Spørgsmålet kunne derfor i virkeligheden med (mindst) lige så god ret have været stillet omvendt (se også næste spørgsmål).

KF

? Af et godt hjerte

Jeg har ikke tidligere tænkt på, at et udtryk, jeg hørte forleden, egentlig er noget vrøvl, eller kan det forklares? Der blev i en radioudsendelse sagt om to statsledere, at de "hader hinanden af et godt hjerte".

Med venlig hilsen
Annette Deurell
Brøndby

! Med *hade nogen af et godt hjerte* forholder det sig lidt på samme måde som med *fra mund til mund*: Udtrykket er noteret i *Ordbog over det Danske Sprog* med et citat fra Ditte Menneskebarn (ca. 1920): "Bønderne havde hadet dem ... af et godt Hjerte". I KorpusDK finder man autentiske eksempler på både den "logiske" og den "ulogiske" variant: (1) *sager, hvor ældre af et godt hjerte åbner døren for banditter – over for:* (2) *Hun hadede af et godt hjerte gynækologer*. De to betydninger er omtrent lige hyppige i sprogbrugen. Man kan i øvrigt både afsky, foragte og forbande nogen af et godt hjerte – og sikkert mere endnu.

Om udtrykket er vrøvl, kan nok diskuteres. Det er logisk nok, hvis man accepterer forbindelsen af et godt hjertes flertydighed, nemlig: (1) 'ud fra ønsket om at være god mod andre'; (2) 'med stor entusiasme,